УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Датум: 20.2.2021.

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. ДАТУМ И ОРГАН КОЈИ ЈЕ ИМЕНОВАО КОМИСИЈУ.

Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду на 5. електронској седници одржаној 01.02. 2021. године донело је одлуку којом је именована комисија за одобрење теме за израду докторске дисертације коју је мср Драгана Радојчић пријавила под насловом: **Војна терминологија у руском и српском језику.**

.

2. САСТАВ КОМИСИЈЕ.

1. Др Радослава Трнавац, ванредни професор, датум избора у звање: 18.03.2019.
Филолошки факултет Универзитета у Београду
Ужа научна област: Русистика

2. Др Биљана Марић, ванредни професор, датум избора у звање: 22.09.2020.
Филолошки факултет Универзитета у Београду
Ужа научна област: Русистика

3. Др Маријана Папрић, доцент, датум избора у звање: 22.09.2020.
Учитељски факултет Универзитета у Београду
Ужа научна област: Русистика

II БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Драгана Радојчић рођена је у Београду 17.06.1993. Пре уписа на ОАС школовала се у Руској Федерацији (Москва), Украјини (Кијев) и Србији (Београд). Основне академске студије уписала је 2012. и завршила их 2016. на Катедри за славистику Филолошког факултета Универзитета у Београду (смер: Језик, књижевност, култура; модул: руски језик). Школске 2015/16. постаје стипендиста Фонда за младе таленте Републике Србије („Доситеја“). Школске 2016/17. похађала је мастер академске студије (смер: Језик, књижевност, култура). Септембра

2017. одбранила је мастер рад под насловом „Традиционална трпеза у руском и украјинском паремиолошком фонду: лингвокултуролошки и лингводидактички аспекти“, за који 2018. добија награду „Проф. др Радмила Милентијевић“. Школске 2017/2018. уписала је докторске академске студије на Филолошком факултету Универзитета у Београду, смер: Језик, књижевност, култура (модул: Језик) и до сада положила све студијским програмом предвиђене испите. Учестовала је са рефератима на неколико националних научних скупова са међународним учешћем. Досадашње радно искуство у струци стицала је претежно у систему Војске Србије, ангажовањем на привременим и повременим пословима у оквиру Министарства одбране.

III БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

1. Радојчић, Д. (2013). Метафоре и еуфемизми у политичком дискурсу (српско-руско-украјинска паралела). *Славистика, XVII*, 413–420.
2. Радојчић, Д. (2015). Неке временске конструкције у руском, украјинском и српском језику. *Славистика, XIX*, 541–547.
3. Радојчић, Д. (2016). Прилози *назло*, *нарочно*, *наперекор* и њихови српски еквиваленти. *Славистика, XX*, 236–241.
4. Радојчић, Д. (2017). Лексеме хлеб, соль, каша у пословицама и изрекама (руско-српска паралела). *Славистика, XXI*, 176–181.
5. Радојчић, Д. (2019). Русистичко наслеђе Радована Кошутића у научној критици. *Славистика, XXIII/2*, 150–155.
6. Радојчић, Д. (2020). Славистичко наслеђе Наталије Радошевић. *Славистика, XXIV/2*, 428-433.

IV ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

Увидом у биографију и библиографију кандидата, комисија сматра да кандидаткиња Драгана Радојчић испуњава све услове за израду докторске дисертације. Истраживања наведена у библиографији указују на чињеницу да се кандидаткиња више година бави проучавањима у области лингвистичке русистике и да има темељне увиде у најважнија питања и проблеме у вези са њом. Кандидаткињи такође иде у прилог вишегодишњи ангажман у систему Војске Србије, ангажовањем на привременим и повременим наставничким и преводилачким пословима у оквиру Министарства одбране.

V ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

За ментора је предложена **др Ксенија Кончаревић**, редовни професор Филолошког факултета у Београду, Катедра за славистику.

Библиографија ментора са најмање 5 јединица релевантних за област из које се ради докторска дисертација:

1. Кончаревић, Ксенија. „Руска лексика из религијско-црквене сфере и њена лексикографска обрада (социолингвистички и лингвокултуролошки приступ). У:

Творбена и лексичка семантика у српском и другим словенским језицима. Радови са IV лингвистичког скупа „Бошковићеви дани" (Подгорица, 8. и 9. октобар 1998). Подгорица: ЦАНУ, 1999, 205–218.

2. Кончаревић, Ксенија. „Лексикографска обрада теолошке терминологије (лингвистички и лингводидактички аспекти)." У: А. Игњачевић и др. (ур.) *Језик струке: изазови и перспективе: зборник радова*. Београд: Друштво за стране језике и књижевност, 2011, 163–171.

3. Кончаревић, Ксенија. „Лексички систем православног социолекта у савременом српском и руском језику (оглед конфронтационе анализе)." *Октоих*, 3 (2012), 27–38.

4. Кончаревић, Ксенија. „Говор православних клирика и верника у српској језичкој и социокултурној средини (екстралингвистички оквир и системско-структурална анали-за)", *Socjolingwistyka*, 27 (2013), 55–67.

5. Кончаревић, Ксенија. „Асоцијативни речници као извор за проучавање религиозности у постатеистичким друштвима источне и југоисточне Европе (на материјалу речника руског и српског језика). *Socjolingwistyka*, 29 (2015), 171–190.

6. Кончаревић, Ксенија. „Лексика и фразеологија као предмет теолингвистичког испитивања (на материјалу руског и српског језика)." *Филолошки преглед*, 42, 2 (2015), 55–72.

7. Кончаревић, Ксенија. „Савремена и традиционална религиозност руског наро-да кроз призму когнитивне лингвистике. *Црквене студије*, XIII, 14 (2017), 595–608.

8. Кончаревић, Ксенија. *Језик и култура: славистичка перспектива*. Београд: Јасен, 2018.

9. Кончаревић, Ксенија и Милан Радовановић. „Сакрална лексика као предмет лексикографске обраде у преводним речницима: лингвокултуролошки аспекти." У: А. К. Гадомски, К. Кончаревић (ур.) *Теолингвистика: међународни тематски зборник радова = Теолингвистика: международный тематический сборник работ*. Београд: Православни богословски факултет: Институт за теолошка истраживања, 2012, 429–441.

10. Кончаревич, Ксения. „К теоретико-методологическому обоснованию сопоставительной теолингвистики (на материале русского и сербского языков)." В: В. Белокапич-Шкунца (ред.), *Достижения и перспективы сопоставительного изучения русского и других языков. Международный научный симпозиум (Белград, 1–2 июня 2012).* Белград: МАПРЯЛ, Славистическое общество Сербии, Филологический факультет, 2012, 14–22.

Комисија сматра да проф. др Ксенија Кончаревић испуњава све услове за ментора предложене докторске дисертације, за област *ЛИНГВИСТИЧКА РУСИСТИКА – ТЕРМИНОЛОГИЈА - ФИЛОЛОШКЕ НАУКЕ*.

VI ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

1. Оцена формулације назива тезе (наслова).

Комисија закључује да је предложени назив тезе Војна терминологија у руском и српском језику прикладан и да добро репрезентује суштину предложене теме истраживања

2. ОЦЕНА ПРЕДМЕТА (ПРОБЛЕМА) ИСТРАЖИВАЊА.

Предмет ове докторске дисертације јесте војна терминологија у савременом руском и српском језику. Истраживању ће се приступити са конфронтативног становишта, из лексичко-семантичке, лексикографске и лингвокултуролошке перспективе, са настојањем да се дата проблематика што исцрпније испита, представи и опише.

Војни терминолошки систем посматра се као уређени скуп одређених специјализованих лексичких средстава која своју примену налазе у оквиру војне струке и војне науке.

О овој теми на руском језику написан је већи број радова. Почеци озбиљнијег проучавања терминологије у руској језичкој средини везују се за појаву књиге Д.С. Лотеа (Д.С. Лотте) *Основы построения научно-технической терминологии. Вопросы теории и методики*, издате 1961. године, мада су се слична истраживања спроводила и раније. У ширем смислу, проучавањем специјалне лексике и терминологије у рускојезичком (русофоном) ареалу бавили су се значајни лингвисти попут О.С. Ахманове, В.В. Виноградова, Г.О. Винокура, И. Р. Гаљперина, А.С. Герда, В.П. Даниленка, В.А. Звегинцева, В.М. Лејчика, Т.Л. Канделаки, Р.Ј. Кобрина, А.А. Реформатског и многих других. Конкретно војну терминологију руског језика са различитих аспеката проучавали су И.В. Арнољд, Т.В. Демидович, И.М. Зајцева, В.П. Коровушкин, М.Н. Лату, Ф.П. Сороколетов, Г.А. Судзиловски, О.В. Тимофејев, В.А. Хомјаков, А. Д. Швејцер, као и многи други, у већем или мањем обиму. На српском (и хрватском) говорном подручју радове из области лексикологије, односно терминологије објављивали су многи домаћи лингвисти, међу њима И. Грицкат, Д. Гортан-Премк, М. Дешић, Р. Драгићевић, С. Ђинђић, Р. Животић, М. Ивић, П. Ивић, Д. Исаковић, Б. Јововић, И. Клајн, Д. Кликовац, К. Кончаревић, Р. Маројевић, А. Менац, М. Николић, П. Пипер, М. Пешикан, М. Радовић-Тешић, С. Ристић, Е. Фекете, Д. Шипка и многи други[1]. Када је реч о лексикографском аспекту терминологије, свој допринос дале су И. Грицкат, Д. Гортан-Премк, Р. Драгићевић. Такође је важно поменути М. Перишића и Ј. Хаџидамјановића као ауторе речника војних термина. На пољу проучавања војне терминологије српског језика истиче се монографија (настала из докторске дисертације) коју је 2016. објавио В. Јовановић, а поменућемо и радове чији су аутори М. Дешић, Г. Шкриванић, као и К. Авагјан и Р. Радојчић, од којих су две последње објавиле неколико радова у вези са војном терминологијом руског и српског језика.

У савременој лингвистици не налазимо јединствену или стриктно прецизирану дефиницију појмова *термин* и *терминологија*, што понекад отежава сврставање појединих лексема у оквир терминологије. Д.С. Лоте је уочио да термини најчешће настају од лексема које означавају предмет, карактеристике, процес, или мерне јединице, што указује на већи број именских речи међу терминима (в. Лотте 1961: 28). Са друге стране, А.А. Реформатски такође уочава ову појаву, међутим сматра да та чињеница није релевантна за настанак термина. Наиме, пошто је номинализација карактеристична за све именице, она самим тим не представља кључну специфичну особину термина. Реформатски дефинише *термин* као *специјалну лексику* („лексику за специјалне циљеве“), која је ограничена својом посебном наменом. Како наводи Реформатски, прецизно значење и примена овакве лексике потребни су у науци, техници, политици и дипломатији, док под *терминологијом* подразумева „укупан збир, уређени скуп термина одређене области људске делатности, знања, науке, технике, који се не може одликовати полисемијом, експресивношћу, емоционалном обојеношћу“ (в. Реформатски 1996: 62). Касније су се у руској и совјетској лингвистици појављивале нешто детаљније дефиниције *термина*, *терминологије* и *терминосистема* које у већој или мањој мери јесу или нису одступале од мишљења Лотеа и Реформатског. У том смислу терминологија се дефинише као „скуп речи и синтагми које

[1] Имена аутора дата су азбучним редом.

означавају специјалне научне и техничке појмове и имају функцију комуникације у оквиру дате области“, а терминосистем као „уређени скуп термина са фиксним, унифицираним међусобним односима“ (в. Кобрин 2003: 38–39). Стриктним одређивањем односа између термина, њиховим уређивањем и нормирањем ствара се *терминосистем*, који на тај начин представља затворени уређени систем.

У српској лингвистици терминологија једно време представља предмет лексичких проучавања, да би са развојем лексикологије постала предмет лексиколошких истраживања, наиме, појам *термин* се у том смислу схвата као специјални део лексичког фонда. (в. Драгићевић 2007: 20–22). У Србији се о терминологији почиње говорити у првој четвртини XX века, у време Првог светског рата и после њега, када је било потребено уједначити и стандардизовати војне и техничке термине (в. Јовановић 2016: 46). Појам *терминологија* схвата се двозначно, као: а) уређени скуп термина, систем термина и б) лингвистичка дисциплина која терминолошке системе проучава са језичке стране, бавећи се њиховим описом и нормирањем, дакле као наука о терминима. (Јовановић 2016: 52; Грицкат 1964: 136–138).

Са аспекта функционалних стилова, војна лексика, по својој повезаности са одговарајућом војном струком, спада у *струковни функционалностилски комплекс* (Кончаревић 2014: 19–21). Шире гледано, свакако се разликује од цивилног функционалностилског комплекса, а на лингвистичком плану одликује се специфично употребљеним језичким средствима, у првом реду лексичким (лексеме и стереотипне фразеолошке конструкције). Када је реч о фразеолошким јединицама у ширем смислу, Д. Мршевић-Радовић њих не сврстава у терминолошке јединице, јер могу бити експресивне. Због тога је вишечлане (полилексемне) терминолошке јединице прецизније називати *стереотипне фразеолошке конструкције*. Војна терминологија поседује свој „минимални збир лексичких и граматичких категорија и елемената који су нужни за општење у уској сфери делатности и описа одређене предметне области“ (Кончаревић 2014: 19–21), што је чини *микројезиком војне струке*, у односу на микројезике осталих струка и у односу на језик опште комуникације. Ова *специјална употреба језика* назива се и *подјезик* или *сублексика*, што подразумева обавезну употребу језичких средстава одређене струке. Тај микројезик, тј. специјални језик (војне) струке има своје специфичности на различитим језичким нивоима. На лексичком нивоу уочавамо устаљену, стереотипну лексичку спојивост одређених лексема, док на морфолошком, творбеном и синтаксичком плану видимо одлике као што су употреба декомпонованог предиката, номинализација, суфиксација и сл.

У овој дисертацији под *војном терминологијом* подразумева се *специјална лексика* која налази своју примену у војној струци и науци. У овом случају сматраћемо да *микројезик војне струке* и *војна терминологија* могу бити синонимични појмови.

Војну терминологију кандидаткиња посматра на ужем и ширем плану.

Ужи план подразумева специјалну лексику у коју спадају специфичне лексичке јединице са примарном терминолошком функцијом. То подразумева уређени скуп устаљених нормираних *војних термина* који своју прецизну примену налазе у оквиру војне струке и науке и именују појмове који се односе на наоружање и његову експлоатацију, војну униформу и њене делове, војне команде, правила службе, војну документацију, званичне називе војних јединица и формација, оператику и тактику, врсте војних операција, правила и обичаје ратовања, као и војно-политичке, војно-дипломатске и војно-техничке термине. Овде убрајамо и специјалну (уже)стручну сублексику, тј. војно-теоријски метајезик који подразумева ускостручне термине из различитих посебних области војне науке. Иако је ово затворени систем, он је отворен за нове термине, чија је појава узрокована научно-техничким достигнућима и напредовањем војне науке.

Војна терминологија на ширем плану подразумева неспецифичне лексичке јединице чија терминолошка функција не мора бити примарна. Често укључује лексику из сфере опште

комуникације, која у одређеном контексту може имати функцију термина. То су војни професионализми и војни жаргонизми који се, као карактеристика колоквијалног стила професионалне комуникације користе паралелно са терминима, а укључују и незваничну војну лексику усмене комуникације међу припадницима војске. У професионализме спада не само шири дијапазон појмова из војне струке, већ и лексеме из лексичког фонда опште употребе, као и лексеме које контекстуално, ситуативно могу означавати војни појам у оквиру књижевног текста. Када посматрамо прозне текстове са војном тематиком, уочавамо њихове различите стилске карактеристике. У оваквим текстовима могу се срести језичка средства опште комуникације, која су употребљена у војном контексту.

Војну терминологију у ужем смислу у дисертацији кандидаткиња ће називати *војни термини*, док војну терминологију у ширем смислу назива *војна лексика*, у коју сврставамо војне професионализме и жаргонизме, као и лексику прозних текстова са војном тематиком.

У оквиру српске војне терминологије издвајамо и позајмљенице, посебно из руског језика, њихову адаптацију и степен присутности у српском војном терминолошком систему.

Комисија закључује да је предложени предмет истраживања својом сложеношћу, актуелношћу и значајем погодан за дисертационо истраживање.

3. БИБЛИОГРАФИЈА ПРЕЛИМИНАРНИХ ИСТРАЖИВАЊА.

Кандидаткиња Драгана Радојчић прилаже обиман списак истраживања релевантних за тему докторске дисертациције. Прелиминарну библиографију сачињава 120 јединица, међу којима се налазе публикације објављене на више страних језика (руском, украјинском, пољском, енглеском) и српском. Овде наводимо јединице најзначајније за њено истраживање, уз представљање података о изворима који ће чинити корпус за ексцерпирање грађе:

ИЗВОРИ

Војни лексикони и енциклопедије на руском и српском језку, технички описи и упутств научни радови из области војне струке, одбране и безбедности, студије, чланци, текстови војном тематиком, референтни електронски корпусни извори, војни веб-сајтови на руском српском језику.

Електронски корпусни извори:

1. Корпус савременог српског језика: < http://www.korpus.matf.bg.ac.rs/>.
2. Национальный корпус русского языка: <www.ruscorpora.ru>

ЛИТЕРАТУРА

1. Абдалян, И.П. и И.Н. Иванова. (2001). *Стилистика русского языка.* Москва: Компан Спутник.
2. Авагјан, К. (2014а). Утицај страних лексема на војну лексику српског језика. *Војно дело,* 243–257.
3. Авагјан, К. (2014б) Војно беседништво. *Војно дело, 2,* 232-244.
4. Авербух, К. Я. (2006). *Общая теория термина*. Москва: МГОУ.
5. Апресян, Ю. Д. (1995а). *Лексическая семантика: Синонимические средства языка.* Моск Языки русской культуры.
6. Апресян, Ю. Д. (1995б) Образ человека по данным языка. *Вопросы языкознания, 1,* 37–67.
7. Арутюнова, Н.Д. (1999). *Язык и мир человека* (2-е изд.). Москва: Языки русской культуры.

8. Ахманова, О. С. (2005). *Очерки по общей и русской лексикологии*. Москва: УРСС.
9. Ахметова, М.Э. (2014). Отечественный и зарубежный опыт изучения терминоведени эволюция понятия „термин“ в лингвистике. Филологические науки. Вопросы теории практики. Преузето са https://www.gramota.net/materials/2/2014/8-1/4.html
10. Барташевич, А. (1972). К определению системы словообразования. *Вопросы языкознания*, 83-89.
11. Белић, Александар. (1959). Увод. У: *Речник српскохрватског књижевног и народног језик Књ. I*. VII–XXVI Београд: Српска академија наука.
12. Белокапић, В. (1991). *Савремена економска терминологија у руском и српскохрватско језику*. Магистарски рад. Београд: Филолошки факултет.
13. Блинова, О. И. (1981). Термин и его мотивированность. *Терминология и культура речи*, 2 37.
14. Бугарски, Р. (1996). О вредновању термина. *Стандардизација терминологије*. Београ САНУ. 25–27.
15. Ван Дейк, Т. А. (1989). *Язык. Познание. Коммуникация.* Благовещенск: БГК Им. И. Бодуэна Де Куртенэ.
16. Вежбицкая, А. (2001). *Сопоставление культур через посредство лексики и прагматик* Москва: Языки славянских культур.
17. Вендина, Т.И. (1998). *Русская языковая картина мира сквозь призму словообразовани (Макрокосм)*. Москва: Индрик.
18. Винокур, Г.О. (2005). Заметки по русскому словообразованию. *Хрестоматия Современн русский язык, часть 2. Словообразование, морфология* (стр. 4–9.). Минск: БГУ.
19. Вишнякова, О. В. (1974). *Паронимы в русском языке*. Москва: Высшая Школа.
20. Волкова, И. Н. (1984). *Стандардизация научно-технической терминологии*. Москва: Изд- стандартов.
21. Головин, Б.Н. (1976). Лингвистические термины и лингвистические идеи. *Вопрос языкознания, 3*, 20–34.
22. Головин, Б.Н. & Кобрин, Р.Ю. (1987). *Лингвистические основы учения о терминах: Учебн пособие*. Москва: Высшая школа.
23. Горелов, И. Н. (1980). *Невербальные компоненты коммуникации*. Москва: Наука.
24. Гортан-Премк, Д. (1990). О месту термина у лексичком фонду. *Научни састанак славист Вукове дане, 18/1*, 23−26.
25. Гортан-Премк, Д. (1991). О терминолошким јединицама и њиховој обради у Речнику САН *Наш језик XXIX/1–2*, 49–54.
26. Гортан-Премк, Д. (1997). *Полисемија и организација лексичког система у српскоме језик* Београд: Институт за српски језик САНУ.
27. Гумбольдт, В. (1984). *Избранные труды по языкознанию*. (Г.В. Рамишвили, прев.). Моск Прогресс.
28. Гринев, С.В. (2009). *Введение в терминографию – Как просто и легко составить словарь* (е изд.). Москва: URSS.
29. Грицкат, И. (1964). Покушаји стварања српске научне терминологије средином прошл века. *Наш језик, XIV/2–3*, 130–140.
30. Даниленко, В.П. (1977). *Русская терминология. Опыт лингвистического описания*. Моск Наука.
31. Даниленко В.П. (1973). О терминологическом словообразовании. *Вопросы языкознания,* 76−85.
32. Деборин А.М. (1957). Заметки о происхождении и эволюции научных понятий и термино *Вопросы языкознания, 4,* 36–45.
33. Демидович Т. В. (2015). *Семантико-стилистический и лингвокультурологический аспект изучения военной лексики. (на материале художественной литературы о Велик Отечественной войне)*. Диссертация. Волгоград: ВГСПУ.

Преузето са https://vspu.ru/sites/default/files/disfiles/dissertations/dissertaciya_2.pdf

34. Демидович Т. В. (2013). Особенности использования «военной» экспрессивно стилистически окрашенной лексики в языке художественной литературы о велик отечественной войне. *Вестник Челябинского государственного университета, 10 (301),* 3 40.
35. Драгићевић, Р. (2007). *Лексикологија српског језика*. Београд: Завод за уџбенике.
36. Драгићевић, Р. (уред.) (2014). *Савремена српска лексикографија у теорији и прак (колективна монографија)*. Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду.
37. Жданова, В. В. (2004). Пословицы и поговорки как источник изучения русского культурн языкового сознания. В: Телия, В.Н. (отв. ред.) (2004). *Культурные слои во фразеологизмах дискурснивных практиках* (стр. 151–160). Москва: Институт языкознания РАН; Язы славянской культуры.
38. Жинкин, Н. И. (1998). *Язык. Речь. Творчество*. Москва: Лабиринт.
39. Ивић, М. (1988). Још о декомпоновању предиката. *Јужнословенски филолог, XLIV,* 1–5.
40. Ивић, П. (1977). Домаћи и страни елементи у терминологији друштвеног, економског правног живота у средњовековној Србији. *Научни састанак слависта у Вукове дане, 6* 253−264.
41. Ивић, П. (1980). Развој терминологије у језику средњовековних Срба. *Глас САНУ,* 63-70.
42. Ивић, П., Клајн, И., Пешикан, М., & Брборић, Б. (2004). *Српски језички приручник* (2. изд Београд: Београдска књига.
43. Јовановић, В. (2016). *Српска војна лексика и терминологија*. Београд: Институт за српс језик САНУ.
44. Јовановић, В. (2013). О војним терминима руског порекла у српском језику. У: М. Пименова (отв. ред.) (2013). *Языковые категории и единицы: синтагматический аспек* (стр. 164–169). Владимир: Транзит-ИКС.
45. Јовановић, В. (2014). Поглед на главне етапе развоја српске војне терминологије. Јовановић Г. (уред.) (2014). *Средњи век у српској науци, историји, књижевности уметности, V* (стр. 161–183). Деспотовац: Народна библиотека „Ресавска школа“.
46. Јовановић, В. (2015). Војне команде у српској војсци у Великом рату. *Научни састан слависта у Вукове дане, 44/1,* 99–108.
47. Јокић, К. (1908). *Војнички буквар и основне дужности војника.* Београд: Историјски инстит Београд.
48. Канделаки, Т.Л. (1977). *Семантика и мотивированность терминов*. Москва: Наука.
49. Капанадзе, Л.А. (1965). О взаимодействии терминологической и общеупотребительн лексики. В: Земская Е.А. (ред.). (1965). *Сб. Развитие лексики современного русского язы* (стр. 86 –103). Москва: Наука.
50. Капанадзе, Л.А. (1965). О понятиях «термин» и «терминология». В: Земская Е.А. (ред.). *С Развитие лексики современного русского языка* (стр. 75–85). Москва: Наука.
51. Кибрик, А.Е. (1970). *Модель автоматического анализа письменного текста (на материа ограниченного военного подъязыка).* Москва: Издательство Московского университета.
52. Клајн, И. (2002). *Творба речи у савременом српском језику, Први део: слагање префиксација.* Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
53. Клајн, И. (2003). *Творба речи у савременом српском језику, Други део: суфиксација конверзија.* Београд – Нови Сад: Завод за уџбенике и наставна средства, Институт за српс језик САНУ, Матица српска.
54. Кликовац, Д. (2008). О стилским, идеолошким и утилитарним аспектима номинализације српском језику. *Јужнословенски филолог, LXIV*, 177–188.
55. Кобрин Р.Ю. (2003). О понятиях «терминология» и «терминологическая система». Татаринов В.А. (прир.) (2003). *История отечественного терминоведения. Том 3. Аспекты отрасли терминологических исследований (1973-1992): Хрестоматия* (стр. 35-40). Москв

Московский Лицей.
56. Ковачевић, Р. (1990). Ратна терминологија у косовским списима о кнезу Лазару. *Науч. састанак слависта у Вукове дане, 18/1*, 43–52.
57. Кончаревић, К. (2011). *Руски језик у теологији. Обликовање теолошког текста. Техни. превођења.* Београд: Православни богословски факултет.
58. Кончаревић, К. (2014). *Руски језик у комуникацији и мисији цркве: Функционални стилов ресурси, жанрови*. Београд: ПБФ.
59. Кончаревић, К. (2018). *Језик и култура – славистичка перспектива*. Београд: Јасен.
60. Коровушкин, В.П. (2000). *Словарь русского военного жаргона: Нестандартная лексика фразеология вооруженных сил и военизированных организаций Российской империи, СССР Российской Федерации XVIII-XX веков*. Екатеринбург: Издательство Уральско университета.
61. Костомаров, В. Г. (1994). *Языковой вкус эпохи*. Москва: Педагогика-пресс.
62. Кузнецов, С.А. (1998). *Большой толковый словарь русского языка*. Санкт-Петербур НОРИНТ.
63. Лаинович-Стоянович, Н. (1997). Словообразовательные модели терминов по электронике электротехнике в русском и сербском языках. У: Станковић, Б. (уред.) (199 *Сопоставительные и сравнительные исследования русского и других языков: доклады*. (ст 318–322). Београд: СДС; Филолошки факултет.
64. Лату, М.Н. (2011). Военная терминология в современном политическом дискурс *Политическая лингвистика, 3 (37)*, 98–104.
65. Лейчик, В.М. (1981). Оптимальная длина и оптимальная структура термина. *Вопрос языкознания, 2,* 63–73.
66. Лейчик, В.М. (1979). О методах и принципах конструирования терминосистем. В: Цейти Г.С. (отв. ред.) (1979). *Семантика естественных и искусственных языков специализированных системах* (стр. 192). Ленинград: Издательство ЛГУ.
67. Лейчик, В.М. (2006). *Терминоведение: Предмет, методы, структура* (2-е изд.). Москв КомКнига.
68. Лотте, Д.С. (1961). *Основы построения научно-технической-терминологии*. Москва: А СССР.
69. Радовановић, М., Брборић, Б., Клајн, И., Петровић, Д., Станојчић, Ж., Луковић, М., ... Пешикан, М. (1996): *Српски језик на крају века*. Београд: Институт за српски језик САН Службени гласник.
70. Маројевић, Р. (1996). Аутохтоно, позајмљено и интернационално у Српској терминологиј *Стандардизација терминологије*. Београд: САНУ. 49−52.
71. Мијатовић, И. (2006). *Корени војне писане речи*. Београд: Новинско-издавачки центар Војск
72. Миленковић, А. (1994). Руски термини са суфискима –ость/-есть, -емость/-имость и њихо српски еквиваленти. *Преводилац, 13, св. 1–4,* 13–20.
73. Миленкович, А. (1997). Сложные научно-технические термины в русском языке и их перев на сербский язык. У: Станковић, Б. (уред.) (1997). *Сопоставительные и сравнительн исследования русского и других языков: доклады* (стр. 311–317). Београд: СДС; Филолош факултет.
74. Милосављевић, Б. (2015). Службени војни дискурс и ратни војни извештаји. *Науч. састанак слависта у Вукове дане, 44/1,* 85–97.
75. Митрофанова, О. Д. (1997). Этимологический компонент термина и его семантическ преобразования. У: Станковић, Б. (уред.) (1997). *Сопоставительные и сравнительн исследования русского и других языков: доклады* (стр. 5–11). Београд: СДС; Филолош факултет.
76. Мршевић-Радовић, Д. (1987). *Фразеолошке глаголско-именичке синтагме у савремен српскохрватском језику*. Београд: Филолошки факултет Београдског универзитета.
77. Мокиенко В. М. (1986). *Образы русской речи*. Ленинград: ЛГУ.

78. Молотков А. И. (1986). *Фразеологический словарь русского языка*. Москва: Русский язык.
79. Новаковић, С. (2002) [1893]. Стара српска војска. У: Ћирковић С. (прир.) (2002). *Народ земља у старој српској држави* (стр. 238–371). Београд: Завод за уџбенике.
80. Огарков, Н. В. (1983). *Военный энциклопедический словарь*. Москва: Военное издательство.
81. Ожегов С. И. (1977). *Словарь русского языка*. Москва: Русский язык.
82. Оташевић, Ђ. (1996). Варијантност вишечланих термина (на материјалу железнич терминологије). *Стандардизација терминологије*. Београд: САНУ. 57−60
83. Оташевић, Ђ. (2015). Војна терминологија у роману Заборављени гробови Мата Блажевић *Научни састанак слависта у Вукове дане, 44/1,* 109–116.
84. Перишић, М. (1980). *Руско-српскохрватски војни речник*. Београд: ВИЗ.
85. Пешикан, М. (1966). О начелима обраде и развијања стручне терминологије. *Наш језı XV/3–4,* 180−194.
86. Пипер, П., Антонић, И., Ружић, В., Танасић, С., Поповић, Љ., & Тошовић, Б. (200 *Синтакса савременога српског језика (Проста реченица)*. (М. Ивић ред.). Београд: Инстит за српски језик САНУ, Београдска књига, Матица српска.
87. Поповић Љ. (1970). Касарнски арго. *Књижевност и језик, XVII/1,* 55–64.
88. Прохорова. В. Н. (1996). *Русская терминология (лексико-семантическое образовани* Москва: МГУ, Филологический факультет.
89. Радовић-Тешић М. (2009). *С речима и речником*. Београд: Учитељски факултет.
90. Радојчић, Р. (2013). Именички суфикси у руском војном терминосистему у поређењу српским. *Славистика, XVII,* 295—301.
91. Радојчић, Р. (2014). Лексеме военный, воинский, войсковой, воинственный и њихови српс еквиваленти. *Славистика, XVIII,* 282—290.
92. Радојчић, Р. (2015). Руска и српска војна лексика у фразеологизмима и метафорам *Славистика, XIX,* 241—248.
93. Реформатский, А.А. (1996). *Введение в языкознание*. Москва: АСПЕНТ ПРЕСС.
94. Сепир, Э. (1993). *Избранные труды по языкознанию и культурологии*. (Кибрик, А.Е., прев Москва: Прогресс-Универс.
95. Симић, Р. (1999). Неки општи и теоријски проблеми творбене семантике у српском језику. Остојић, Б. (уред.) (1999). *Четврти лингвистички скуп „Бошковићеви дани“* (стр. 37–4 Подгорица: ЦАНУ.
96. Сорокин, П. А. (1992). *Человек. Цивилизация. Общество*. Москва: Политиздат.
97. Сороколетов, Ф.П. (2009). *История военной лексики в русском языке (XI-XVII вв.)* (2-е изд Москва: Книжный дом «Либроком».
98. Татаринов В.А. (2003). *История отечественного терминоведения. Том 3. Аспекты отрасли терминологических исследований (1973–1992): Хрестоматия*. Москва: Московск Лицей.
99. Терзић, Б. (1999). *Руско-српске језичке паралеле*. Београд: Славистичко друштво Србије.
100. Тимофеев, О.В. (2016). *Сербский язык. Общий курс военного перевода: Учебное пособı* Москва: МГИМО-Университет.
101. Толикина, Е.Н. (1964). О системном соотношении терминологического сочетания фразеологической единицы. В: А. М. Бабкин (уред.) (1964). *Проблемы фразеологı исследования и материалы*. Москва: АН СССР – Ленинград: Наука.
102. Фекете, Е. (2008). *Језичке доумице*. Београд: Београдска књига.
103. Фомина, М.И. (1978). Современный русский язык. Лексикология. Москва: Высшая школа
104. Формановская, Н. И. (1998). *Коммуникативно-прагматические аспекты единиц общенı* Москва: Институт русского языка. им. А. С. Пушкина.
105. Шанский Н.М. (1968). *Очерки по русскому словообразованию*. Москва: МГУ.
106. Шарафутдинова, Н. С. (2016). О понятиях «терминология», «терминосистема» «терминополе». *Источник Филологические науки. Вопросы теории и практики.* Преузе са https://www.gramota.net/materials/2/2016/6-3/49.html

107. Шелов С.Д. (1984). Терминология, профессиональная лексика, профессионализм *Вопросы языкознания, 5*, 76–87.
108. Шелов, С.Д. (2014). О вариативности и синонимии в терминологии. *Известия РАН. Сер литературы и языка, 5,* 3–17.
109. Шкриванић, Г. (1953). Прилози за разјашњење извесних назива оружја у народним умотворинама. *Наш језик, V/1–2,* 52–60.
110. Шкриванић, Г. (1957). *Оружје у средњовековној Србији, Босни и Дубровнику.* Београ Научно дело.
111. Щерба, Л. В. (1974). *Языковая система и речевая деятельность*. Ленинград: Наука.
112. Babić S. (1986). *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku: nacrt za gramatiku*. Zagreb: JAZ
113. Babić, S. (2002). *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku* (3. izd.). Zagreb: Globu HAZU; Nakladni zavod.
114. Dešić, M. (1968). O vojničkom govoru. *Jezik, 1,* 19–21.
115. Filipović, R. (1986). *Teorija jezika u kontaktu*. Zagreb: JAZU; Školska knjiga.
116. Hadžidamjanović, J. (1955). *Vojni rečnik*. Beograd: Vojno delo.
117. Menac A. (1980). *Русско-хорватский или сербский фразеологический словарь I-II*. Zagre Školska knjiga.
118. Petrović, P. (ured.) (1981). *Vojni leksikon*. Beograd: Vojnoizdavački zavod.
119. Šipka, D. (2006). *Osnovi leksikologije i srodnih disciplina* (2. izd.). Novi Sad: Matica srpska.
120. Veselinović, A. (1954). Vojska u srednjovekovnoj Srbiji. *Vojnoistorijski glasnik, 1–2,* 385–422

4. Циљ истраживања, хипотезе и очекивани резултати.

Циљ истраживања у оквиру ове дисертације састоји се првенствено у опису и анализи војне терминологије руског и српског језика у међусобном поређењу, са лексичког, творбеног, морфолошког, синтаксичког, стилистичког, лингвокултуролошког и лексикографског аспекта. Сврха ове структурне, лексичко-граматичке, лексичко-семантичке и лингвокултуролошке анализе руске и српске војне терминологије састоји се у покушају расветљавања настанка и употребе ових специфичних језичких јединица на различитим нивоима језика. С обзиром на то да рад у првом реду разматра лексику војне струке, најважнији језички ниво јесте управо лексички, што подразумева истраживања која задиру не само у семантику, већ и у области дериватологије и стилистике.

Ради постизања овог циља потребно је одговорити на неколико питања и решити следеће задатке:

а) уочити и анализирати лексичко-семантичке, граматичке, синтаксичке и прагматичке карактеристике војне терминологије;

б) описати и класификовати начине настанка војних термина и војне лексике (у ужем и ширем смислу);

в) ексцерпирати примере из грађе и анализирати употребу војних термина и лексике у руском језику, као и њихове српске еквиваленте;

г) дефинисати и описати оквире функционисања војне терминологије и лексике;

д) дефинисати сличности, различитости и идентичности војних термина и војних професионализама у руском и српском језику;

ђ) дефинисати одговарајуће еквиваленте руских војних термина и лексике у српском

језику;

е) размотрити могућности и оквире будућих истраживања у вези са овом темом.

Циљ ове дисертације такође се односи и на начин репрезентовања војних термина и лексике у речницима, што не обухвата само описивање, већ и пописивање и систематизовање језичких јединица војног терминолошког система. Лингвистички опис војне терминологије доприноси и уочавању развојних тенденција првенствено у руском, али и у српском војном терминолошком систему, као сегменту лексичког система руског, односно српског језика.

У анализи полазимо од војне терминологије руског језика, коју анализирамо у поређењу са српским језиком.

Полазне хипотезе овог истраживања можемо свести на следеће тачке:

1) Специјална лексика је константно присутна у писменој и усменој комуникацији носилаца различитих професија, стога има своје специфичности и одређене карактеристике, у зависности од струке са којом је повезана;

2) Са једне стране, сваки терминолошки систем, самим тим и војни, одликује се својим правилима и својом затвореношћу. Са друге стране, упркос стриктним правилима и омеђености система, специјална професионална војна лексика може наћи примену и у језику опште комуникације, као и у оквиру специјалне лексике неких других струка;

3) Језичке јединице војне терминологије имају своје творбене начине и моделе, као и начине настанка. Најчешћи начини настанка војних термина у руском и српском језику јесу двојаке природе: а) на основу словенске лексике и б) позајмљивањем из других језика;

4) Кад је реч о војним терминима, на лексичко-семантичком нивоу код њих преовлађују прецизност и моносемичност, док се у оквиру професионализама може уочити хомонимија, полисемија, чак и антонимија. И код једних и код других може доћи до интеракције са лексиком других струка;

5) Војни термини и војни професионализми могу се наћи и у прозним делима са војном тематиком.

Ово истраживање може дати резултате који се очекују у смислу практичног доприноса даљим проучавањима у области лексикологије, конфронтационе фразеологије сродних словенских језика, као и словенске лексикографије и терминографије. Војна терминологија у оба језика представља систем језичких јединица у специјалној употреби. Са етимолошког аспекта лексеме из области војне струке могу бити словенског или несловенског порекла, док на плану творбе речи могу настати калкирањем, супстантивизацијом, терминологизацијом лексике из језика опште комуникације, деривацијом и сл. По степену ограничености оквира микројезика војне струке, терминолошке лексеме и изрази у оба језика могу означавати ужестручне или општестручне појмове. По својој структури терминолошке јединице у оба језика могу бити једночлане (монолексемне) и вишечлане (полилексемне). По својој семантици најчешће су једнозначне, ређе двозначне, док је њихова вишезначност најређе заступљена.

Када је реч о морфолошким карактеристикама, треба скренути пажњу на доминацију именичких категорија, с обзиром на високу заступљеност именица и придева. То могу бити једночлани изрази, нпр. *батальон* (руски)/*батаљон* (српски); *рота/чета*; *казарма/касарна*; *офицер/официр*; *пушка/топ*; *ружьё/пушка*; *винтовка/пушка*; *боеприпасы/муниција*; *приклад/кундак*; *заражение/контаминација*; *обеззараживание/деконтаминација*; *фуражка/шапка*; као и двочлани и вишечлани, нпр. *боевые действия/борбена дејства; мотострелковые войска/мотострељачке јединице* или *моторизована пешадија*; *живая*

сила/жива сила; *огневое превосходство/ватрена надмоћ*. Нешто мање су заступљени глаголи, често у облику другог лица једнине императива или у форми инфинитива. Није ретка употреба ни глаголских именица. У оквиру категорије времена, најчешћа је употреба презента. Међу падежима код именичких речи издваја се генитив у вишечланим терминолошким јединицама, посебно са девербативном именицом у функцији главног члана синтагме, што уједно указује и на синтаксичке специфичности предлошко-падежних конструкција у оквиру војне терминологије, нпр. *защита отечества/одбрана отаџбине*; *выполнение приказа/извршење наређења*; *отражение атаки/одбијање напада*; *захват территории/заузимање територије*; *ведение боевых действий/вођење борбених дејстава*; *кучность стрельбы/густина ватре*; *дальность прицельной стрельбы/нишанска даљина ватре*. Треба обратити пажњу и на употребу пасивних конструкција, посебно у руском језику, где се истиче и веома често присуство партиципа.

Поред даљих конфронтационих проучавања у области лексикологије и фразеологије сродних словенских језика, ово истраживање може дати допринос у сфери преводилачке делатности, као и у настави руског и српског језика (војне) струке, односно руског језика у српској говорној средини.

5. План рада и методе истраживања.

Бавећи се лексиком из сфере војних наука, кандидаткиња Драгана Радојчић налази се пред сложеним задатком за који нису довољна само лингвистичка и филолошка знања, већ и упућеност у низ војнонаучних дисциплина. План рада подразумева следеће етапе у процесу истраживања: 1) упознавање са домаћом и страном литературом посвећеном предмету истраживања; 2) дефинисање теоријско-методолошких приступа који ће се примењивати, издвајање значајних аутора и радова чији су закључци утицали на ток рада; 3) одређивање извора и критеријума за ексцерпирање грађе; 4) ексцерпирање грађе из издвојених преводних речника; 5) успостављање критеријума за класификацију грађе; 6) класификација ексцерпиране грађе према указаним параметрима, уз формирње лексичко-семантичких група и подгрупа; 7) конфронтативна анализа руске и српске лексике из војнонаучне сфере са лексичко-семантичког, лексикогра-фског и лингвокултуролошког становишта, 8) извођење закључака, 9) синтеза.

Предложена докторска дисертација обухватиће са структурног становишта већи број компонената:

Структура рада обухвата неколико целина: 1) уводни део који садржи и поглавље о терминологији, термину, терминосистему и војној терминологији; 2) централни део рада са осам структурно-композиционих компонената; 3) закључак; 4) списак извора и литературе, као и додатак са табелама и прилозима.

У *уводном* поглављу пажња ће бити посвећена дефинисању појмова *термин, војна терминологија, војна лексика, војни професионализми, војни жаргонизми, војни терминосистем*.

Најобимнији је *централни* део рада који се бави анализом средстава различитих језичких нивоа, који као важни чиниоци учествују у формирању војне терминологије. Предмет нашег истраживања у овом делу рада поделили смо у осам структурно-композиционих компонената.

У *првој* структурно-композиционој компоненти централног дела рада поставља се теоријски оквир који је потребан за проучавање војних термина, војне лексике, професионализама и жаргонизама у руском и српском језику. Најпре се даје осврт на досадашње познатије радове на руском и српском језичком подручју у вези са овом темом. У овом делу војна терминологија се разматра са ширег аспекта, у ширем лингвистичком оквиру, кроз однос ширег лексичког фонда руског, односно српског језика према језичким јединицама које су део војне терминологије.

У *другој* компоненти анализирају се типови војних термина и лексике, устаљене војне

синтагме и лексичка спојивост у војним текстовима, стереотипи (клишеи) војних команди у функцији директива, као и синтаксичке особености: номинализација, декомпоновање предиката и сл. Ако посматрамо *војне термине* као специјалну војну лексику којој је терминолошка функција примарна, можемо уочити да се известан број језичких јединица користи не само у оквиру војне терминологије, већ и у другим терминолошким системима. У том смислу, *војну терминологију*, као специјалну лексику, карактеришу језичка средства која представљају а) термине са *примарном* терминолошком функцијом (употребом) и б) термине са *секундарном* терминолошком функцијом, што обухвата професионализме и војне (војничке) жаргонизме. У прве бисмо могли сврстати терминолошке јединице попут *подствольный/потцевни; хвостовой винт/репни ротор*; *портупея/упртач*; *сетка/кончаница* и сл. Другој групи припадале би лексеме попут *лимонка/кашикара; пулемётчик/митраљезац*, као и језичка средства из опште комуникације или неког другог терминосистема, која у одређеном контексту могу функционисати као војни термини, нпр. *защитник/бранилац; крыло/крило; ремень/ремник; ствол/цев; шасси/стајни трап; гусеница/гусеница*.

У *трећој* компоненти централног дела разматраће се лексичко-семантички процеси стварања, настанка терминолошких значења, као и њихови структурно-семантички односи. Скреће се пажња и на творбену анализу, да би се уочили најчешћи творбени поступци у настанку терминолошких речи и израза. Морфолошка анализа врши се са циљем да се евидентирају граматичке категорије којима припадају војне терминолошке лексеме. Лексика војне терминологије најчешће је настала номинацијом, првенствено суфиксацијом, или префиксално-суфиксалним начином грађења, нпр. *пехота/пешадија*; *пехотинец/пешадинац*; *артиллерист/артиљерац*; *защитник/бранилац*; *разведчик/извиђач* или *обавештајац*; *взрыватель/упаљач*; као и слагањем и комбинованом творбом: *доброволец /добровољац*; *пулемётчик/митраљезац*; *противогаз/гас маска*; *бронежилет/панцир, заштитни прслук*; *пламягаситель/скривач пламена*. Калкирање и преузимање су међу чешћим начинима настанка језичких јединица војне терминологије. Није мали број оваквих примера, како у руском, тако и у српском језику, нпр: *армия/армија*; *артиллерия/артиљерија*; *бригада/бригада*; *десант/десант*; *гаубица/хаубица*; *танк/тенк*; *купол/купола тенка*. Ови изрази су најчешће позајмљенице из других језика, адаптиране у складу са структуром руског, односно српског језика. Наведени творбени начини грађења често су карактеристични и за лексеме из језика опште комуникације које у неким контекстима могу добити терминолошко значење, односно код полисемичних лексема чије је једно од значења терминолошко, нпр: лексема *цель/циљ* после процеса терминологизације добија измењено значење, као и *перехват/пресретање*; *рукоять, рукоятка/рукохват*. Треба скренути пажњу и на лексеме из језика опште комуникације, које поред свог уобичајеног значења већ имају и специјално, терминолошко, нпр. *борьба/борба*; *бой/бој*; *битва/битка*; *война/рат*; *оружие/оружје*; *орудие/оруђе*.

За ово истраживање интересантне су и полилексемне терминолошке јединице како у руском, тако и у српском језику. Неке од њих су позајмљенице из руског, али и из других језика. Са творбеног аспекта оне обично настају на основу појмовне везе са лексиком из језика опште комуникације, најчешће процесом метафоризације, на основу сличности према изгледу или функцији, нпр. *бок/бок*; *крыло/крило*; *гусеничные машины/гусеничари* и сл.

Међу полилексемним терминима у руском и српском језику издвајамо примере следећих модела:

а) придевско-именичке терминолошке синтагме: *атомная подводная лодка/нуклеарна подморница*; *атомная бомба/атомска бомба*; *безоткатная пушка/бестрзајни топ; управляемый снаряд/вођени пројектил*; *бронированная машина* (или сложеница *бронемашина*)/*оклопно возило*; *вооружённые силы/оружане снаге* и др.

б) глаголско-именичке синтагме, нпр: *открыть огонь/отворити ватру*; *форсировать реку/форсирати реку*; *повысить боевую готовность/појачати (подићи) борбену готовост*;

в) именичке синтагме са падежним атрибутом (именичко-придевске атрибутивне конструкције), нпр: *коррекция огня/коректура ватре*; *спусковой механизм/механизам за окидање*; *раскладной приклад/склопиви кундак (кундак на расклапање)*, у шта убрајамо и примере где је у српском језику атрибутска синтагма еквивалент руској сложеници: *огнемёт/ бацач пламена*; *авианосец /носач авиона* и сл.

У *четвртом* сегменту централног дела рада говорићемо о војним командама, као стереотипним језичким изразима са функцијом изражавања заповести и наређења која се морају извршити. Ови изрази су устаљени, инваријантни, како не лексичком и морфосинтаксичком, тако и на фонетско-фонолошком нивоу, пошто су карактеристични и непроменљиви по изговору и интонацији. Са аспекта говорних чинова војне команде спадају у директиве. Изражавају се посебном интонацијом, садрже једну реч или синтагму од две или неколико речи. Граматички, у руском језику преовлађује облик инфинитива или императива другог лица. То би се могло рећи и за команде у српском језику, што указује на то да је известан број њих позајмљен из руског језика: *Рассчитайсь!* (руски)/*Разбројс'!* (српски); *Отставить!/Остав!*; *Лежать!/Лези!*; *Пли!/Пали!*; *Огонь!/Пали!*; *Марш вперёд!/Напред марш!*; *Вольно!/На месту – вољно!*; *Смирно!/Мирно!*; *На правое плечо!/О десно раме!* и сл. Команда „*равнајс*“ настала је лексикализовањем синтаксичког споја „*равнај се*“, према руском моделу „*равняйсь*“, као и српско „*размакнис*“, које је настало према руском моделу „*разомкнись*“.

Пета структурно-композициона компонента централног дела рада биће посвећена позајмљеницама које су у српски језик ушле из руског. У војним речницима, приручницима и стручним војним текстовима уочили смо монолексемне и полилексемне терминолошке јединице које се могу сматрати позајмљеницама из руског језика војне струке. Оне се срећу на лексичком, морфолошком и синтаксичком нивоу. Једна од таквих позајмљеница је и српска лексема *шапка*, која означава капу као део службене униформе мушких припадника војске (руски: *фуражка*).[2] У српском језику лексема *шапка* има само ово специјално значење за униформисана лица, док у руском језику *шапка* означава обичну капу, односно *шубару,* (*меховая шапка*). Већ смо поменули војне команде које махом на морфолошком нивоу представљају русизме, нпр. *отставить*, где инфинитив у руском језику има функцију императива, док је српски еквивалент *остав* највероватније настао по моделу руског облика императива *оставь* (од глагола *оставить* или *отставь* од *отставить*). Од полилексемних русизама у српској војној терминологији поменули бисмо синтагме *ићи у ногу* (од руског *идти в ногу*), која се користи паралелно са *ићи у корак*, затим *атомска бојева глава* (од руског *ядерная боеголовка*), *јединична ватра* (руски: *одиночный огонь*), *запречна артиљеријска ватра* (руски: *заградительный огонь*). Такође, глагол *подилазити* у значењу *прилазити, приближавати се* (непријатељу или територији) позајмљује морфемску структуру из руског језика, од глагола кретања *идти/ходить* са префиксом *под-* (руски: *подходить*), што значи *прилазити*. На синтаксичком нивоу поменућемо моделе предлошко-падежних конструкција са генитивом, нпр. *катедра тактике* (руски: *кафедра тактики*), иако је у овом случају за српски језик карактеристична конструкција са предлошким акузативом: *катедра за тактику*.

Шеста компонента посвећује се војном научном стилу, с обзиром на то да научна терминологија све више заузима своје место у оквиру војне струке, што доводи до појаве нове лексике и нових творбених модела. За научни стил у оквиру војне струке карактеристична је писмена форма, осим у случају усмених научних излагања и дискусија на научним скуповима

[2] *Капа* или *тока* је део униформе за жене припаднице Војске Србије.

(реферати, саопштења, отворена јавна предавања). У оквиру војног научног функционалног стила преовлађују: а) строго научни (академски) подстил, б) научно-уџбенички и в) научно-популарни подстил. Први је карактеристичан за докторске дисертације, магистарске тезе, мастер, дипломске и семинарске радове, као и за објављене научне радове – чланке, приказе, студије, научне монографије, док је други чешћи у уџбеницима из одређених војно-научних и техничких области, а трећи се среће у војностручним часописима и зборницима (в. Кончаревић 2011: 13). У научним радовима из војне струке у оба језика постоје специфичности на свим језичким нивоима, а најчешће су на синтаксичком нивоу, нпр. у руском: *контаминанты химического происхождения*, *взламывать огнём оборону*; *манёвренные свойства летательных аппаратов*; *мероприятия по ликвидации последствий в зонах радиоактивного заражения*; *способы повышения безопасности при возникновении аварийных ситуаций*; *адаптивные алгоритмы наведения самонаводящихся ЗУР при стрельбе по интенсивно маневрирующей цели*; као и у српском, нпр. *контаминант*; *активирање убојних средстава*; *десантно место преласка водене препреке*; *нападна дејства по свим елементима борбеног распореда непријатеља*; *стратегијски и оперативни ниво*; *правац главног удара*; *растреситост распореда снага*; *организација садејства видовских јединица*; *инжињеријска дејства и противдејства* и сл.

Седму композициону компоненту централног дела рада кандидаткиња Драгана Радојчић посветиће војнополитичком дискурсу. Војна терминологија, поред своје затворености, ипак у извесној мери налази своје место и у другим функционалним слојевима језика. Тако постоји и у политичком дискурсу, а налази своју примену и у војној дипломатији. Језик политике, са једне стране, разликује се од језика војне струке пре свега по својој усмерености. Први је упућен на већу масу људи, а има за циљ изазивање убедљивог и брзог ефекта, као и брзо информисање. За други је, напротив, карактеристична усмереност на појединца или групу, али моментална важност информације и њеног извршења је заједничка црта са језиком политике. Учешће војне терминологије у политичком дискурсу ствара нове термине, као нпр. мешовите (хибридне) конструкције које припадају и војној и политичкој сфери, нпр. када се споје дипломатски термин *переговоры* и војни двочлани терминолошки израз *прекращение огня* добија се нови војнополитички израз *переговоры о прекращении огня/преговори о прекиду ватре*. Слични су и примери: *международное военное сотрудничество/међународна војна сарадња*; *ядерное сдерживание/нуклеарно одвраћање*; *партнёрство ради мира (партнёрство во имя мира)/Партнерство за мир*; *Международное агентство по атомной энергии (МАгАтЭ)/Међународна агенција за нуклеарну енергију* и сл.

У овом делу рада пажња ће бити посвећена и лексикографском аспекту војне терминологије у руском и српском језику, посебно због чињенице да се на српском говорном подручју осећа потреба за већим бројем савременијих речника ове врсте.

Осми сегмент централног дела рада биће посвећен карактеристикама превођења војних термина и војне лексике. Пажњу ћемо посебно усмерити на тешкоће у превођењу на српски, односно руски језик. Да би превод био квалитетан, потребно је добро познавање области којој припада оригинални текст (в. Кончаревић 2011: 99–100). Уочавамо да је калкирање најчешће заступљени преводилачки метод, као и описни превод. У извесним случајевима неопходна је и транслитерација, посебно када је реч о једној врсти безеквивалентне лексике, нпр. скраћено *перекос* уместо *аутомат промене корака крака главног ротора* и сл.. Свакако, приликом превођења треба користити адекватна језичка средства једног или другог језика, на свим језичким нивоима.

Питања и задатке које поставља ово истраживање кандидаткиња Драгана Радојчић реализоваће методом контрастивне анализе, поређења, анализе контекста, класификације, а местимично и лингвокултуролошком анализом, приликом описивања специфичних црта појединих руских и српских војних термина у вези са историјским и културним околностима

њиховог настанка.

У закључном делу кандидаткиња Драгана Радојчић даће преглед резултата истраживања на основу анализе ексцерпиране грађе, одговоре до којих буде дошла анализом питања које отвара ова тема, осврт на проблеме које тема намеће, као и предлоге за будућа истраживања у овој области.

VII ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ И КАНДИДАТА:

На основу наведених података о кандидату, Комисија констатује да је **мср Драгана Радојчић** подобан кандидат за израду докторске дисертације.

На основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија констатује да је предложена тема подобна за израду докторске дисертације у области **лингвистичке русистике – филолошке науке**.

На основу наведених података о предложеном ментору, Комисија констатује да је **проф. др Ксенија Кончаревић** подобна за ментора предложене докторске дисертације.

На основу изнесеног, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивне оцене о подобности кандидата мср Драгане Радојчић и предложене теме докторске дисертације под насловом **Војна терминологија у руском и српском језику.**, а да се за ментора именује др Ксенија Кончаревић, редовни професор на Катедри за славистику Филолошког факултета Универзитета у Београду.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

1. Др Радослава Трнавац, ванредни професор
Филолошког факултета Универзитета у Београду

2. Др Биљана Марић, ванредни професор
Филолошког факултета Универзитета у Београду

3. Др Маријана Папрић, доцент
Учитељског факултета Универзитета у Београду